

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ В УКРАЇНСЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Для українських закладів вищої освіти тривалий час існувала проблема визначення місця історії України у системі підготовки майбутніх фахівців неісторичних спеціальностей, а також доцільності повторного вивчення матеріалу, опанованого в рамках шкільного історичного курсу.

Означена вище проблема стала предметом для дискусій та досліджень, в яких зверталася увага на негативних наслідках дублювання шкільного та вузівського історичних курсів [1, с. 115; 2, с. 82].

На вирішення питання місця історії в освітньому процесі закладів вищої освіти України вплинули військово-політичні обставини. У зв'язку з цим дослідниця Ірина Лебедева зауважила: «Гібридна війна, яку довгий час вела росія проти України і яка 24 лютого 2022 року переросла у повномасштабну збройну агресію, актуалізувала проблему викладання дисциплін гуманітарного спрямування у закладах вищої освіти й викликала чергову хвилю дискусії щодо місця дисципліни “Історія України” у вищій школі» [2, с. 82].

27 листопада 2019 р. на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти було розглянуто проєкт рішення з приводу гуманітарної складової освітнього процесу, дотримання мовного законодавства та інших законів України. У ньому констатовано наявність в українських закладах вищої освіти тенденції «...до неправомірного звуження освітніх компонентів лише до фахових...», а також указано на «...нерозуміння важливості гуманітарної складової (загальних компетентностей) стандартів вищої освіти» [3]. У контексті необхідності дотримання закладами вищої освіти гуманітарних компонентів освітнього процесу було згадано про історію України та історію української культури: «Такі освітні компоненти, як українська мова, історія України, філософія, історія української культури та інші спрямовані на формування світоглядних і громадянських якостей випускника, його морально-етичних цінностей, вирішують питання загальнокультурної підготовки здобувачів вищої освіти. В умовах гібридної війни, інформаційної агресії, окупації та анексії частини території Української держави гуманітарна складова освітнього процесу набуває особливого значення» [3].

Широкомасштабне російське вторгнення в Україну зумовило вироблення чіткої позиції щодо питання вивчення історії в українських закладах вищої освіти. 21 червня 2022 р. на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти було ухвалено рішення про історико-культурну складову освітнього процесу. У ньому йшлося про

необхідність «...піднесення ролі історико-культурної складової на всіх рівнях вищої освіти», актуальність «...вивчення історичного минулого українського народу, передусім його багатовікової боротьби за волю та власну ідентичність, розуміння вражаючих культурних здобутків...» [4]. Було проголошено меседж: «Наша зброя – освіта, яка без потужної історико-культурної складової не може виховати громадянина і патріота» [4]. У документі вказано, що «...вивчення історії та культури власного народу в поєднанні з вивченням інших засадничих гуманітарних та соціальних наук формують громадянську ідентичність і патріотизм. Національне агентство акцентує увагу на необхідності посилення історико-культурного компоненту як обов'язкової складової вищої освіти» [4]. Прописано також узагальнені вимоги до викладання історії та культури на рівні вищої школи: «У закладах вищої освіти історія і культура України мають вивчатися на порівняно вищому рівні і в глобальному вимірі, аналізуючи закономірності, наслідки та значення історико-культурних явищ та процесів в Україні, вписуючи їх у європейський і світовий контекст» [4].

Отже, російсько-українська війна зумовила перегляд ставлення до ролі та місця вивчення історії України в українських закладах вищої освіти. Історико-культурний компонент (вивчення історії та культури України) було визначено важливою частиною гуманітарної складової стандартів вищої освіти, адже він залишається одним із ключових засобів формування в здобувачів освіти світоглядних, громадянських якостей, громадянської ідентичності, морально-етичних цінностей, а також сприяють вихованню патріотизму.

Література:

1. Вашкевич В. Методика викладання історії: необхідність оновлення. *Політичний менеджмент*. 2005. № 6. С. 114–120.

2. Лебедєва І. М. Актуальність вивчення дисципліни “Історія України” у закладах вищої освіти в умовах сьогодення. *Вісник КНЛУ. Серія: Історія, економіка, філософія*. 2024. Вип. 29. С. 81–92.

3. Рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 27 листопада 2019 р. з приводу гуманітарної складової освітнього процесу, дотримання мовного законодавства та інших законів України. URL: <https://cutt.ly/YKSPTvR> (дата звернення: 28.04.2026).

4. Рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 21 червня 2022 р. про історико-культурну складову освітнього процесу. URL: <https://surl.li/ffftro> (дата звернення: 28.04.2026).